

Oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuuria edistävä toimenpideohjelma

Varhaiskasvatusta sekä koulutusta järjestettäessä on koko varhaiskasvatus-, koulu- ja oppilaitos- ja korkeakoulu yhteisön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa toiminnan keskeinen perusta. Lapsilla, oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus turvalliseen oppimis- ja opiskelu ympäristöön. Säädökset velvoittavat edistämään oppimisympäristön turvallisuutta sekä huolehtimaan turvallisuuden toteutumisesta oppimisyhteisöjen arjessa. Turvallisuuteen liittyy keskeisesti turvallisuuskulttuuri ja sen kautta luotu perusta päivittäiselle arkiturvallisuudelle. Turvallisuus on keskeinen osa hyvinvointia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää laaja-alaisen oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuuria edistävän toimenpideohjelman. Turvallisuuskulttuuria vahvistetaan varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköissä, peruskouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa sekä korkeakouluissa.

Ohjelma vahvistaa osaamista ja ymmärrystä turvallisuusasioista, luo tilannetietoisuutta oppimisyhteisöjen turvallisuudesta sekä kehittää ja levittää malleja oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistämiseksi. Toimenpideohjelmassa turvallisuus huomioidaan laaja-alaisesti fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena turvallisuutena sisältäen myös kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn.

Oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin kehittämistyötä tukemaan käynnistetään kehittämishanke, joka kattaa laajasti eri koulutusmuodot. Korkeakoulujen turvallisuutta kehitetään osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyötä. Lisäksi toteutetaan oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistämiseen liittyvää täydennyskoulutusta. Rehtoreilta edellytettävään opetushallinnon tutkintoon lisätään turvallisuusjohtamiseen ja -osaamiseen liittyviä sisältöjä.

Turvallisuus ja hyvinvointi ovat osa ammatillisen koulutuksen strategiatyötä ja kiinteä osa korkeakoulujen strategista johtamista.

Toimenpideohjelman ohjausta ja seurantaa varten asetetaan valtakunnallinen ohjausryhmä.

1. Oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistämisen valtakunnallinen kehittämishanke

Käynnistetään oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin kehittämistyötä tukeva valtakunnallinen kehittämishanke. Kehittämishanke suunnataan varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksille.

Hankkeen tavoitteena on oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuuria edistävien toimintamallien kehittäminen ja levittäminen. Hankkeessa turvallisuus huomioidaan laaja-alaisesti fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena turvallisuutena.

Toimenpiteet:

- Hanke toteutetaan vuosina 2019 - 2021

2. Korkeakoulujen työ turvallisuuden kehittämiseksi

Korkeakoulujen turvallisuuden kehittäminen toteutetaan osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyötä.

Kokonaisturvallisuuden kehittäminen on kiinteä osa jokaisen korkeakoulun strategista johtamista. Turvallisen toimintaympäristön takaaminen koko korkeakouluyhteisölle kuuluu korkeakoulujen perusrahoituksella toteutettaviin lakisääteisiin tehtäviin. Kokonaisvastuu on korkeakoulujen johdolla. Heidän tukena toimii keskinäisessä verkostoyhteistyössä turvallisuudesta vastaavia henkilöitä.

Turvallisuuden kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä on valmisteltu Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 Hyvinvoivat korkeakoulut –ryhmän työssä. Ryhmässä on valmisteltu ehdotuksia turvallisuuskäytäntöjen systematisoimiseksi ja hyvien käytäntöjen jakamiseksi. Lisäksi ryhmä on ennakoitunut tarvetta kartoittaa ja arvioida säännöllisesti opiskelu- ja työympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä hyvinvointia. Hyvinvoivat korkeakouluyhteisöt -ryhmän toimenpide-ehdotukset julkaistaan osana visiotyön toimenpideohjelmakokonaisuutta syksyllä 2018.

Toimenpiteet:

- Hyvinvoivat korkeakouluyhteisöt-ryhmän toimenpide-ehdotukset julkaistaan osana visiotyön toimenpideohjelmakokonaisuutta syksyllä 2018

3. Turvallisuusjohtamisen vahvistaminen

Uudistetun, turvallisuusjohtamisen sisältävän opetushallinnon tutkinnon suorittaa syksyllä 2018 noin 200 henkilöä ja sen jälkeen vuosittain 400 henkilöä.

Opetushallinnon tutkinto on tarkoitettu hallinnollisissa tehtävissä opetusallalla toimiville ja opetusalan hallintotehtäviin hakeutuville. Tutkinnon suorittaminen on yksi tapa osoittaa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) mukainen rehtorilta edellytettävä riittävä opetushallinnon tuntemus. Opetushallinnon tutkinnon laajuus on 15 opintopistettä.

Toimenpiteet:

- Opetushallitus on 29.6.2018 uudistanut opetushallinnon tutkinnon perusteet ja tutkintovaatimukset. Opetushallinnon tutkintojen perusteisiin on 1.8.2018 lukien sisällytetty 6 sisältöaluetta, jossa sisältöalueeseen Rehtori koulun toiminnasta vastaavana johtajana on sisällytetty Opetushallituksen laatima verkkopohjainen opetustoimen turvallisuusopas: (https://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas)
- Opetushallinnon tutkintoon liittyvässä valmentavassa koulutuksessa, sisältöalueessa Rehtori toiminnasta vastaavana johtajana –osiossa mukana turvallisen opiskeluympäristön teema, jonka yhteydessä käsitellään myös turvallisuuden johtamista.
- Sähköinen opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuusopas on päivitetty kesällä 2018. Päivityksessä on huomioitu varhaiskasvatuksen turvallisuus sekä päivitetty oppaan tekstit ajanmukaisiksi. Tämän lisäksi turvallisuusoppaaseen on lisätty tukimateriaaliksi malli turvallisuuskansioista. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuuskansio on esimerkki asiakirjakokonaisuudesta, joka tukee yksiköiden turvallisuustyötä ja sen johtamista.

4. Turvallisuuteen liittyvän osaamisen kehittäminen ja koulutus

Toteutetaan oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistämiseen liittyvä täydennyskoulutuskokonaisuus. Koulutus suunnitellaan opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen, Poliisihallituksen sekä aluehallintovirastojen välisenä yhteistyönä.

Koulutuksen tarkoituksena on perehdyttää laaja-alaisen turvallisuuden edistämisen kokonaisuuteen ml. fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Koulutuskokonaisuuden tavoitteena on turvallisuuden johtamiseen liittyvän osaamisen vahvistaminen osana turvallisuuskulttuurin kehittämistä sekä turvallisuuskysymyksiin liittyvän moniviranomaisyhteistyön vahvistaminen. Lisäksi koulutuksessa huomioidaan kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy. Koulutus suunnataan opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Lisäksi osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyön 2030 toimeenpanoa on valmisteltu ehdotusta turvallisuuteen ja johtamiseen liittyvästä osaamisen kehittämisestä ja koulutuksesta.

Toimenpiteet:

- Täydennyskoulutuksen kokonaisuuden suunnittelu toteutetaan syksyllä 2018.
- Opetushallitus varaa vuoden 2019 opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen määrärahasta täydennyskoulutuksen toteuttamiseen yhteensä 1 milj. euroa.

5. Kiusaamisen ja häirinnän vastainen työ

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää kiusaamisen ja häirinnän vastaista työtä laaja-alaisesti koko koulutussektorilla.

Viime vuosina yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat luoneet uudenlaisia kiusaamisen, syrjinnän ja häirinnän muotoja. Lapsilla ja nuorilla on oikeus kasvaa ja oppia turvallisessa toimintaympäristössä. Henkilöstöllä on oikeus työskennellä turvallisessa ja häirintävapaassa toimintaympäristössä. Hyvinvointi ja turvallinen arki kuuluvat oppimisyhteisöjen toimintakulttuuriin. Hyvällä toimintakulttuurilla ja työrauhalla voidaan ehkäistä kiusaamista ja häirintää.

- Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman kiusaamisen ehkäisyä ja koulurauhaa pohtineen työryhmän loppuraportti <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160694> sisältää ehdotuksia, joilla pyritään turvaamaan jokaisen lapsen ja nuoren turvallisuus ja hyvinvointi varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa. Kiusaamisen ehkäisyä käsitelleen työryhmän ehdotusten toimeenpanoa jatketaan.
- Opetushallitus on laatinut oppaan seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa: https://www.oph.fi/download/190023_opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_sii_hen_puuttumiseksi_ko.pdf
- Osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 toimeenpanoa on tuotettu ohjeistus korkeakouluille seksuaalisen häirinnän ja muun epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi. Ohjeistus julkaistaan visiotyön kokonaisuuden julkaisemisen yhteydessä.
- Kaikkien koulutusasteiden opettajankoulutustyötä käsittelevä opettajankoulutusfoorumi on työstänyt sitoumuksen seksuaalisen häirinnän ja muun epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisemiseen. Sitoumus julkistettiin lokakuussa. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/opettajankoulutuksessa-ei-hyvaksyta-hairintaa-

6. Tietosuoja-opas kouluille

Opetus- ja kulttuuriministeriö päivittää tietosuojaoppaan koulujen ja oppilaitosten turvallisuustyön tueksi.

Oppaan kohderyhmään kuuluvat perusopetus, lukio- ja ammatillinen koulutus sekä vapaan sivistystyön oppilaitokset. Samat lähtökohdat soveltuvat pääsääntöisesti myös varhaiskasvatukseen ja korkeakouluihin. Oppaan tarkoituksena on auttaa koulutuksen järjestäjiä sekä oppilaitoksia noudattamaan tietosuoja-asetusta. Oppaaseen kootaan koulujen ja oppilaitosten näkökulmasta olennaisimmat säännökset.